

10 FAKTAA LUKUTAIDOSTA MAAILMALLA

LUKUKESKUS
LÄSCENTRUM

1. Maailmassa on lähes 800 miljoonaa lukutaidotonta aikuista¹

Maapallon väestön yli 15-vuotiaista 800 miljoonaa eli 16% on lukutaidottomia.

98 % maailman lukutaidottomista elää kehitysmaissa, usein köyhyydessä ja monet heistä sodan haavoittamina. Lukutaitoa ei ole juuri siellä, missä sitä eniten tarvittaisiin.²

Maailman lukutaidottomista aikuisista (yli 15-vuotiaista) naisia on 64 %.

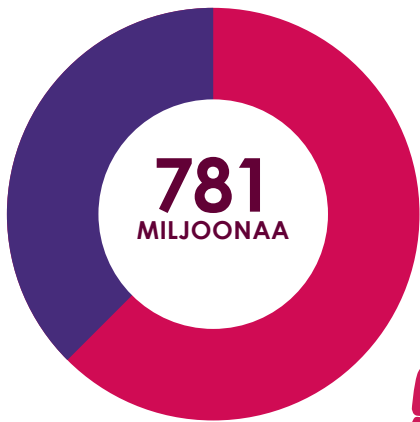
11 maassa yli 50% aikuisista on lukutaidottomia: Afghanistan, Benin, Burkina Faso, Keski-Afrikan tasavalta, Tšad, Norsunluunrannikko, Etiopia, Guinea, Liberia, Mali, Niger.³

Eniten lukutaidottomia on Intiassa. Lukutaidottomia aikuisia asuu Intiassa yhteensä 286 miljoonaa.

---

¹ <http://www.unesco.org/education/ild2014/infographic2014-final.pdf>

LUKUTAIDOTTOMIEN AIKUISTEN SUKUPUOLIJAKAUMA

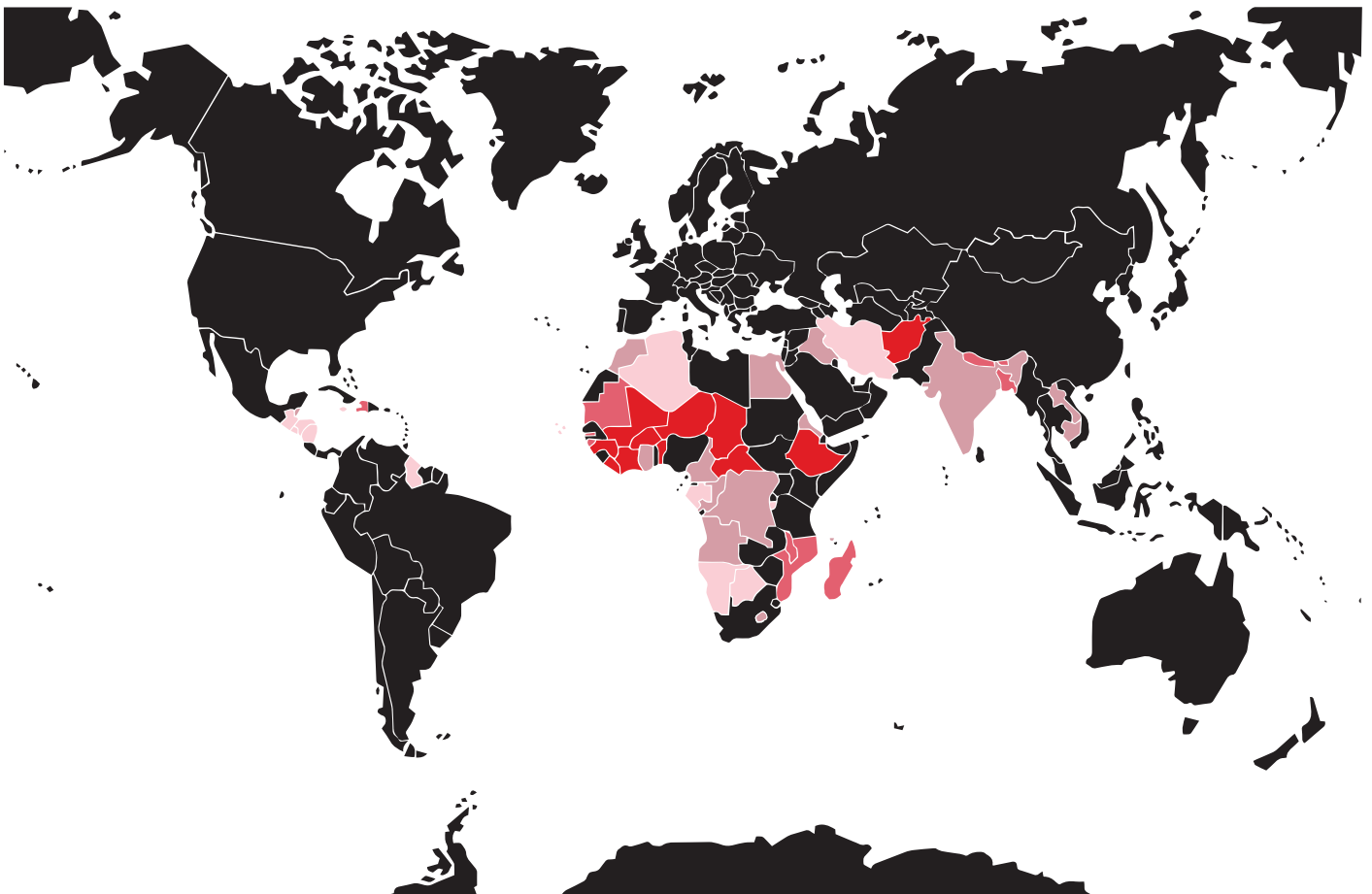

64% on
naisia

ENITEN LUKUTAIDOTTOMIA ON INTIASSA

LUKUTAITOASTE ERI MAISSA

2. 59 miljoonaa lasta ei käy koulua

Alakouluikäisistä 6-11-vuotiaista 59 miljoonaa ei tällä hetkellä käy lainkaan koulua. Se on 9% kouluikäisestä väestöstä.

Näistä lapsista lähes puolet, 43%, ei todennäköisesti koskaan pääse kouluun. Heistä puolet, noin 30 miljoonaa, asuu Saharan eteläpuolisessa Afrikassa.

Vaikka koulua käyvien määrä Afrikassa koko ajan kasvaa, samalla kasvaa kouluikäisten lasten määrä. Jokaista vuoden 2000 sataa koululaista kohden nyt on 135 koululaista.

Koulutusjärjestelmä ei monissa maissa pysty vastaamaan tähän tarpeeseen. Monessa luokkahuoneessa opiskelee samaan aikaan yli 50 oppilasta.

Kouluista 22% on sähköt. Alle puolessa on mahdollisuus puhtaaseen juomaveteen.¹

---

¹ http://www.uis.unesco.org/_LAYOUTS/UNESCO/no-girl-left-behind/#lastmile-3

KOULUKÄISTEN LASTEN MÄÄRÄ AFRIKASSA

Kouluikäisten määrä
lisääntyy koko ajan

VUONNA
2000

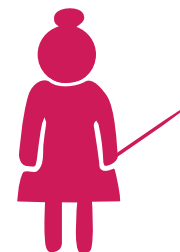
+35%

VUONNA
2012

KOULULUOKKIEN OPPILASMÄÄRÄT

Monessa luokkahuoneessa
opiskelee samaan aikaan
yli 50 oppilasta

3. Lukutaito on ihmisoikeus

Vuoden 1948 YK:n Ihmisoikeuksien julistuksessa mainitaan oikeus koulutukseen. 26. artiklan mukaisesti opetuksen on pyrittävä ihmisen persoonallisuuden täyteen kehittämiseen sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen vahvistamiseen. Sen tulee edistää ymmärtämystä, suvaitsevaisuutta ja ystävyyttä kaikkien kansakuntien ja kaikkien rotu- ja uskonto-ryhmien kesken. Unescon tavoitteena on lisätä ihmisoikeuksiin uutena painotuksena myös lukutaito.

Luku- ja kirjoitustaito kehittävät yksilön harkintakykyä, kriittistä ajattelua ja empatiaa. Lukutaito auttaa näkemään eri asioiden väliset yhteydet ja hahmottamaan kokonaiskuvan. Luku- ja kirjoitustaito ovat henkilökohtaisen hyvinvoinnin keskeisiä osatekijöitä.¹

Lukutaito on perusta niille taidoille, joita yhä nopeammin muuttuva maailma kansalaiseltaan vaatii. Lukutaito tulisikin nähdä oikeutena ja peruseriaatteena, joka edistää yksilöiden, perheiden, yhteisöjen ja valtioiden elämänoloja ja olosuhteita.²

Koulutusta ja lukutaitoa ei voi tarkastella erillisenä asiana: se liittyy läheisesti lasten terveyteen, sukupuolten tasa-arvoon, erityisesti lasten ja vähemmistöjen ihmisoikeuksiin, rauhaan ja työllistymismahdollisuuksiin.³

---

1 http://www.eli-net.eu/fileadmin/ELINET/Redaktion/user_upload/LITERACY_SUMMARY_WEB_FI.pdf

2 <https://europa.eu/eyd2015/fi/eu-european-parliament/posts/access-quality-education-essential-development>

3 <https://europa.eu/eyd2015/fi/eu-european-parliament/posts/access-quality-education-essential-development>

LUKU- JA KIRJOITUSTAIDON VAIKUTUKSET

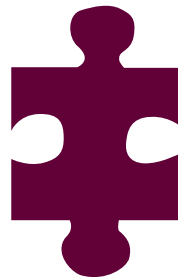
**& LUKUTAITO
KIRJOITUSTAITO**

**Kehittävät
harkintakykyä...**

**kriittistä
ajattelua...**

**kykyä nähdä
eri asioiden
väliset yhteydet...**

ja empatiaa.

4. Lukutaito vähentää köyhyyttä ja rakentaa rauhaa

Maailmanlaajuinen köyhyys voisi vähentyä 12 prosenttia, mikäli kaikki alhaisen tulotason maiden lapset olisivat lukutaitoisia.

Äitien koulutus vähentäisi kehitysmaiden nälänhätää 26%, se tarkoittaa 12 miljoonaa lasta.

Koulutetut aikuiset eivät pelkästään saa todennäköisemmin töitä, mutta lukutaidon ansiosta tekevät töitä turvallisemmissa oloissa ja paremmilla ehdoilla.

Koulutuksen avulla edistetään yhteiskuntien ja hallitusten vakautta ja vastuullisuutta. Lukutaito lisää mahdollisuuksia vaikuttaa politiikkaan, yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja demokratiaan. Koulutetut kansalaiset äänestävät todennäköisemmin demokraattisempien arvojen mukaisesti ja kannattavat suvaitsevaisuutta.¹

Koulutuksella ja lukutaidolla voidaan vaikuttaa myös etnisten vähemmistöjen tasa-arvoisempiin mahdollisuuksiin. Lukutaito-ohjelmat voivat vaikuttaa positiivisesti myös konfliktien jälkeisessä jälleenrakennuksessa ja yhteisöjen toipumisessa sodista.²

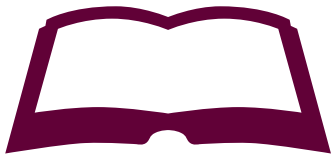
1 <https://europa.eu/eyd2015/fi/eu-european-parliament/posts/access-quality-education-essential-development>

2 http://www.unesco.org/education/GMR2006/full/chapt5_eng.pdf

LUKUTAIDON VAIKUTUS KÖYHYYTEEN

Jos alhaisen tulotason
maiden lapset olisivat
koulutettuja

ÄIDIN KOULUTUKSEN VAIKUTUKSET

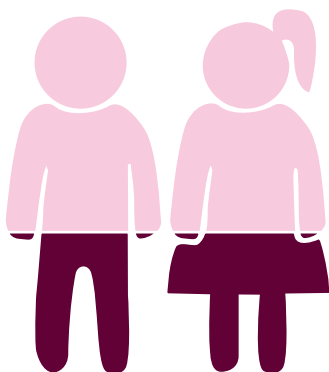

Jos alhaisen tulotason
maiden äidit olisivat
koulutettuja

**SÄÄSTYISI
NÄLÄNHÄDÄLTÄ**

ASUINMAAN VAIKUTUS LUKUTAITOON

Konfliktialueiden ja
köyhien maiden lapsista

42%
ei käy koulua

5. Tyttöjen koulutus pelastaa miljoonia lapsia

Tyttöjen koulutuksella on moninkertainen vaikutus perheiden ja yhteisöjen tulevaisuuteen. Tilastot silti osoittavat että 100 koulu- ja käymätöntä poikaa kohden on yhä 117 tyttöä.

Koulutetut tytöt menevät mitä todennäköisimmin naimisiin myöhemmin kuin kouluttamattomat. Tyttöjen koulutuksella voitaisiin välttää jopa 64% lapsiavioliitoista. Koulutetut tytöt saavat myös vähemmän lapsia. Koulutettujen tyttöjen lapset sen sijaan selviytyvät paremmin, saavat parempaa ravintoa ja hoitoa.

Äitien koulutus on yksi tehokkaimpia keinoja parantaa lasten terveyttä ja vähentää lapsikuolleisuutta. On arvioitu, että 2.1 miljoonaa alle 5-vuotiasta lasta selviytyi vuosien 1990 ja 2009 välisenä aikana, koska tyttöjen koulutukseen oli panostettu aiempaa enemmän. Jos kaikki naiset saisivat koulutuksen, lapsikuolleisuus laskisi jopa 49 %. Se tarkoittaa 3 miljoonaa lasta vuosittain.¹

Koulutetut naiset pystyvät toimimaan paremmin osana yhteiskuntaa, heillä on mahdollisuus osallistua päätöksentekoon niin kotona kuin yhteisössäänkin.²

Kysymys on myös taloudellinen; tyttöjen koulutus lisää maiden tuottavuutta ja talouskasvua. On arvioitu, että joissain maissa menetetään vuosittain jopa miljardi dollaria, kun tyttöjen koulutukseen ei riittävästi panosteta.

¹ <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002231/223115E.pdf>

² <http://data.unicef.org/education/overview.html>

TYTTÖJEN KOULUTUS VAIKUTTAA LAPSIKOLLEISUUTEEN

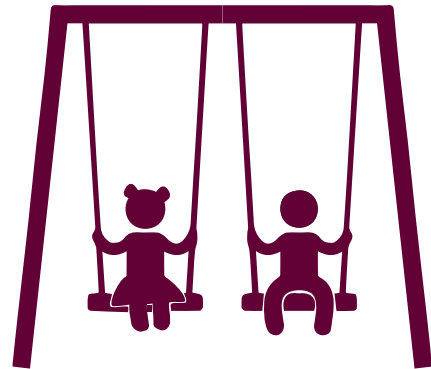
64%
LAPSIKOLLEISUUTTA
VOITTAISIIN VÄLTÄÄ

TYTTÖJEN KOULUTUS VAIKUTTAA LAPSIKUOLLEISUUTEEN

2,1 MILJOONAA

alle 5-vuotiasta lasta selviytyi vuosien
1990 ja 2009 välisenä aikana tyttöjen
paremman koulutuksen vuoksi

AFRIKAN TYTTÖJEN KOULUTUS

28 000 000

kouluikäistä tyttöä Afrikassa
ei pääse koskaan kouluun

6. Lukutaito on kulttuurin moninaisuuden perusta

Lukutaidolla on myös kulttuurisia vaikutuksia. Aikuisten lukutaito-ohjelmat ovat lisänneet yhteisöjen avoimutta ja monimuotoisuutta.

Lukutaito on portti myös kirjalliseen kulttuuriin, omaehtoiseen oppimiseen ja oman ajattelun syventämiseen. Lukutaidon voidaan nähdä vahvistavan sosiaalista identiteettiä, yhteisöjen voimaantumista ja sitä kautta yhteiskunnallista tasa-arvoa.

Unesco on listannut lukutaidon leviämisen yhdeksi tavoitteeksi ihmisten mahdollisuuden tutustua omaan historiaansa ja sen tulkintoihin. Toinen tavoiteltava perusperiaate on yksilön mahdollisuus oppia omalla kielellään.

Oman äidinkielen lukutaito vaikuttaa ratkaisevasti muun muassa pienten kielialueiden kielten kehittymiseen ja säilymiseen elinvoimaisina sekä kansantarujen ja kirjallisen perinteen siirtymiseen sukupolvilta toisille.

Lukutaidon ja koulutuksen vaikutukset näkyvät tosin usein vasta ajan kuluessa, lukutaidon vaikutusta on vaikea arvioida lyhyellä aikavälillä.¹

---

¹ http://www.unesco.org/education/GMR2006/full/chapt5_eng.pdf

LUKUTAITO JA KULTTUURI

**LUKUTAITO ON
KULTTUURIN
KIVIJALKA**

7. 250 miljoonaa lasta ei opi lukemaan

Koulua käyvistä lapsista noin 250 miljoonan arvioidaan kärsivän vaikeista lukutaito-ongelmista. Suurin osa heistä ei koskaan saavuta edes peruslukutaitoa. Monissa maissa on parannettu huomattavasti lasten mahdollisuuksia päästä kouluun, mutta se ei vielä tarkoita sitä, että he oppivat. Lukutaidoton lapsi jää väistämättä jälkeen, eikä kykene oppimaan muitakaan koulussa opetettuja taitoja. Tämä johtaa usein koulun keskeytymiseen.¹

Tyttöjen ja poikien väliset erot lukutaidossa ovat vähenemässä. Silti esimerkiksi Saharan eteläpuolisessa Afrikassa alle 70 % tytöistä saavuttaa edes peruslukutaidon.

---

¹ <http://www.globalpartnership.org/focus-areas/early-grade-reading>

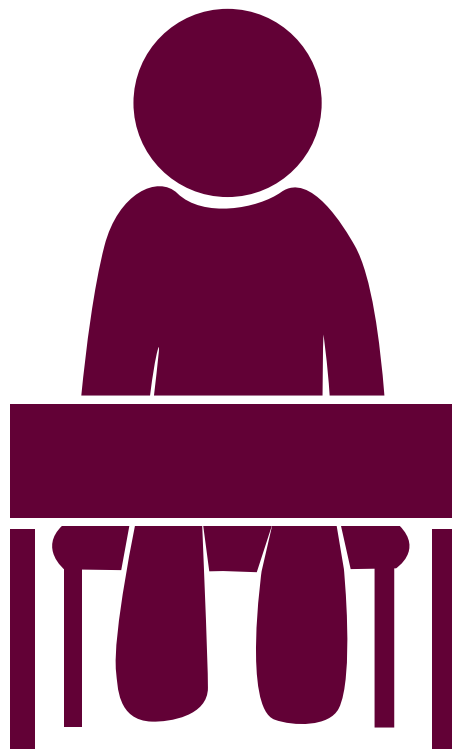
LUKUTAIDON MERKITYS OPPIMISESSA

250 MILJOONAA

lasta käy koulua,
mutta ei opi lukemaan

suurin osa heistä ei koskaan
saavuta edes peruslukutaitoa

8. Lukutaito-vaikkeudet eivät ole vain kehitysmaiden ongelma

Kolmas-osa Yhdysvaltain väestöstä, noin 63 miljoonaa aikuista, ei kykene lukemaan tavallista sanomalehtitekstiä. Tämän lisäksi arviolta 44 miljoonaa ihmistä ei ole saavuttanut peruslukutaitoa, kuten elintarvikkeiden etikettien tai lasten kirjojen lukemiseen vaadittavaa tasoa.

Arvioiden mukaan lukutaitovaikkeudet maksavat tuottavuuden laskussa Yhdysvalloille yli 200 miljardia dollaria vuosittain. Joka vuosi lukutaidottomien määrä Yhdysvalloissa kasvaa 2,2 miljoonalla, se tarkoittaa 44 000 viikossa.¹

Yhdysvalloissa on arvioitu, että jokainen lukutaitoon käytetty dollari tuottaa noin 7 dollaria.²

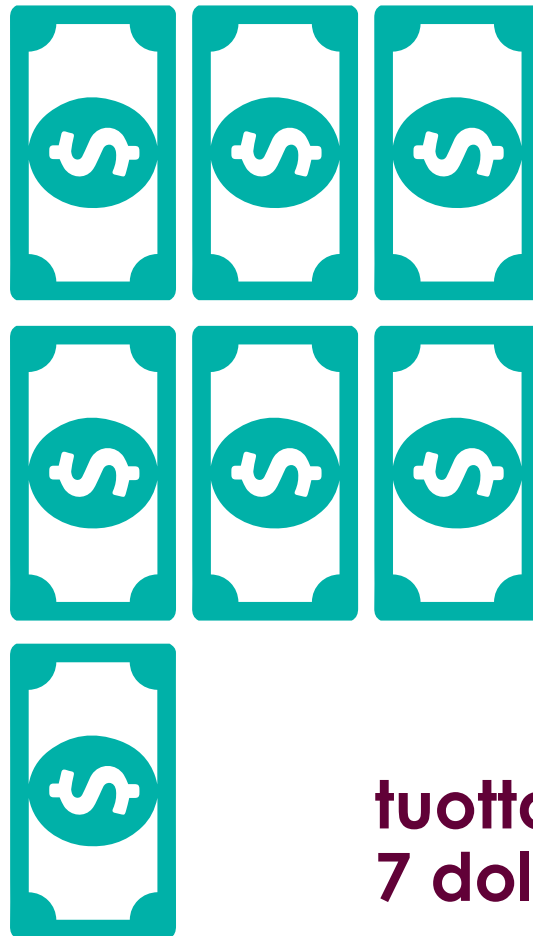
1 <http://literacy.kent.edu/Oasis/Workshops/facts/answers.html>

2 <http://www.literacypartners.org/literacy-in-america/literacy-facts>

LUKUTAIDON VAIKUTUS TALOUTEEN YHDYSVALLOISSA

**Lukutaitoon
käytetty
dollari...**

**tuottaa noin
7 dollaria**

9. Maailma on vaikealukuinen yhdelle viidestä eurooppalaisesta

Noin joka viidenneltä aikuiselta ja joka viidenneltä yli 15-vuotiaalta eurooppalaiselta puuttuu sellainen lukutaito, jota he tarvitsevat toimiakseen täysivaltaisesti nyky-yhteiskunnassa. Nyky-Euroopassa riittävä luku- ja kirjoitustaito ovat perusvaatimuksia, jotka koskevat kaikenikäisiä kansalaisia. Työelämässä, taloudessa ja laajemmin yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset lisäävät entisestään lukutaidon merkitystä.

Kaikenikäisten kansalaisten luku- ja kirjoitustaidon parantaminen on taloudellisesti järkevää, sillä se tuottaa sekä yksilöille että yhteiskunnalle konkreettisia hyötyjä, joiden arvo pitkällä aikavälillä on miljardeja euroja. Luku- ja kirjoitustaidon parantaminen on elintärkeä edellytys EU:n tulevalle talouskasvulle ja kansalaisten hyvinvoinnille.

Materiaalisten hyötyjen lisäksi ei pidä unohtaa, että luku- ja kirjoitustaito ovat osa ihmisyyden ydintä. Vaikka itseluottamuksella ei ehkä ole mitattavaa taloudellista arvoa, se lisää halua menestyä ja edistää sitä kautta taloudellista ja yhteiskunnallista menestystä.¹

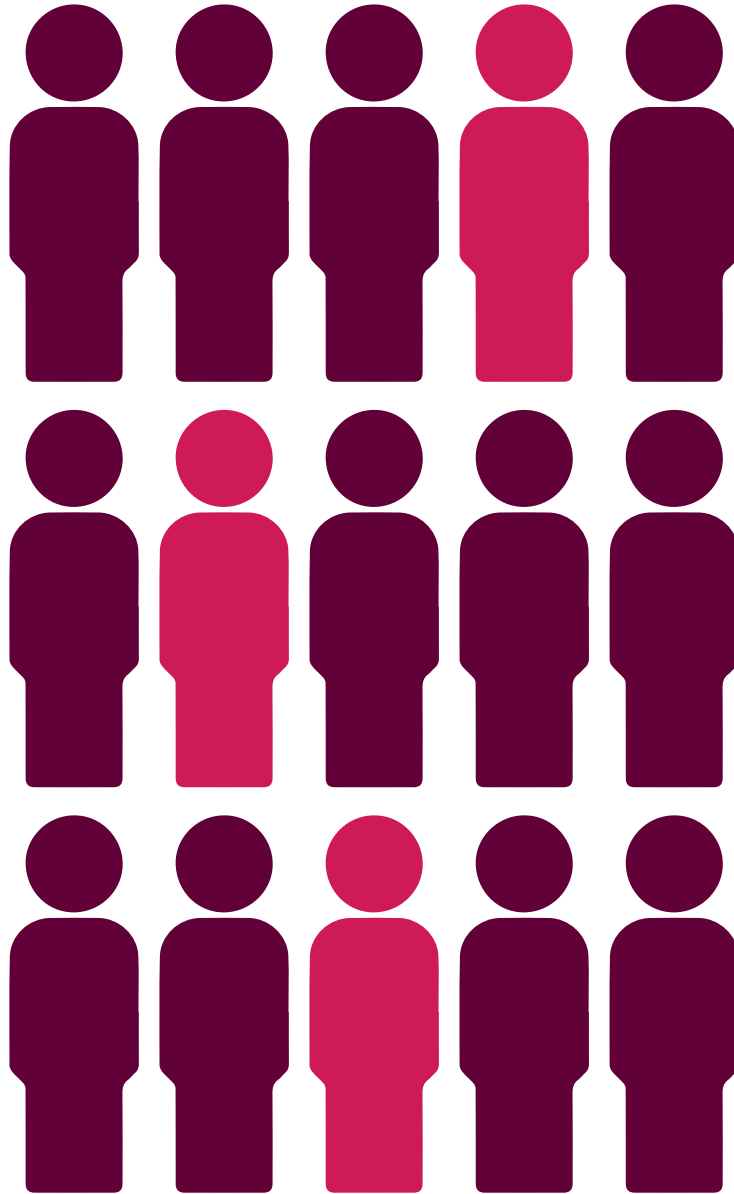
ELINET (European Literacy Policy Network) on luku- ja kirjoitustaidon edistämisen parissa toimivien eurooppalaisten järjestöjen liitto. Verkosto perustettiin helmikuussa 2014, ja se on saanut Euroopan komissiolta 3 miljoonan euron avustuksen kaksivuotisen toimintaohjelmansa toteuttamiseen. ELINET-verkostossa on 79 jäsenjärjestöä 28 eri maasta.

---

¹ http://www.eli-net.eu/fileadmin/ELINET/Redaktion/user_upload/LITERACY_SUMMARY_WEB_FI.pdf

LUKUTAITO EUROOPASSA

**Joka viidennellä
eurooppalaisella
on lukutaito-ongelmia**

10. Suomalainen Ekapeli opettaa maailman lapset lukemaan

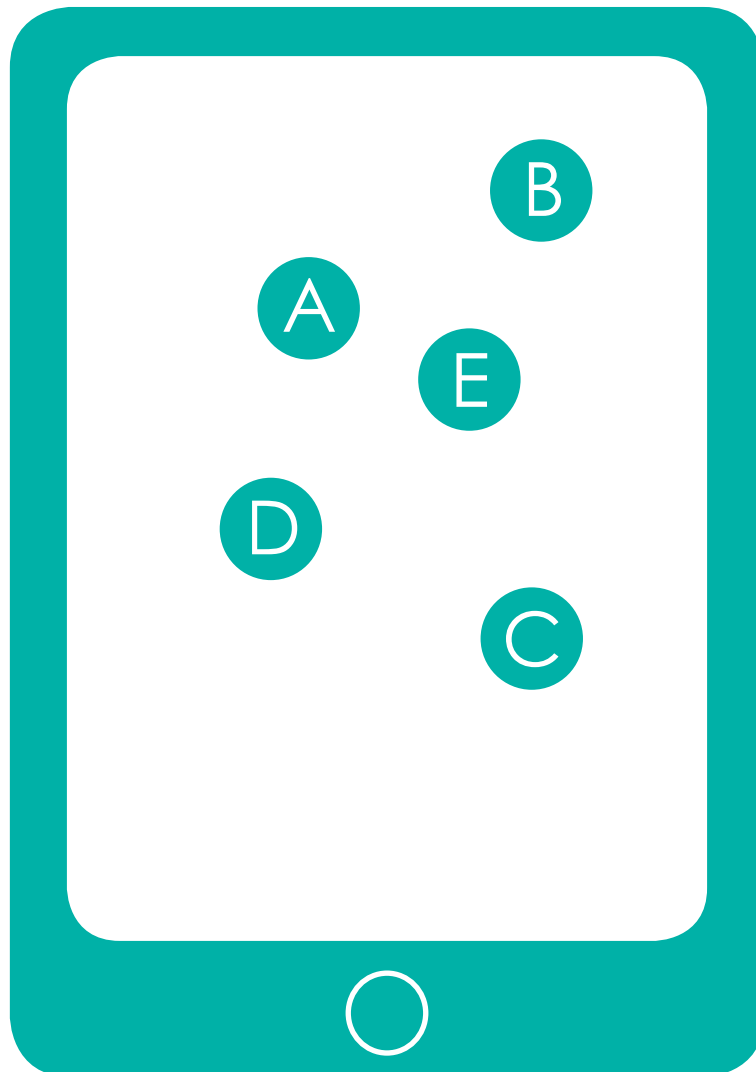
Suomessa kehitetty Ekapeli on tietokoneella ja mobiililaitteilla pelattava oppimispeli, joka harjoittaa lukutaidon perusteita. Ekapelistä on laadittu useita versioita. Pelit on kehitetty neuropsykologian professori Heikki Lyytisen sekä Jyväskylän yliopiston ja Niilo Mäki Instituutin työryhmän toimesta.

Kansainvälisesti GraphoGameksi nimetyllä peliverkostolla on jo nyt toimintaa kymmenissä maissa, ja sitä tukevat alan kärkitutkijat muun muassa Cambridgen, Stanfordin, Zürichin ja Yalen yliopistoista.

Unesco-professorin pyrkimys on, että GraphoGamen avulla mahdollisimman suuri osa sadoista miljoonista lukutaidottomista lapsista pääsisi opettelemaan peruslukutaidon.¹

---

¹ <http://www.lukimat.fi/lukeminen/materiaalit/ekapeli>

10 FAKTAA LUKUTAIDOSTA MAAILMALLA

---

10 faktaa lukutaidosta maailmalla on Lukukeskuksen toimittama tietopaketti maailman lukutaitotilanteesta vuonna 2015. Tietopaketti on tarkoitettu kaikille lukutaitotiedosta kiinnostuneille.

Vuonna 2015 yksi Nenäpäivä-keräyksen teemoista on Kirjan vuoden kunniaksi lukutaito. Nenäpäivä-keräyksellä kerätään varoja lasten ihmisarvoisen elämän edistämiseen muun muassa koulutuksen mahdollistamisen ja lukutaidon kautta.

Jo 10 eurolla Nenäpäivässä mukana olevat järjestöt voivat mahdollistaa lukutaidon lapselle kehitysmaassa.

Lisätietoja: nenapäivä.fi

LUKUKESKUS
LÄSCENTRUM

Lisätietoja

Lukukeskus

Tiedottaja Emmi Jäkkö

puh. 050 563 8998

emmi.jakko@gmail.com

Graafinen suunnittelu

Mirkka Hautamäki